

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ до написання магістерських робіт

(для студентів магістратури спеціальностей

012 Дошкільна освіта
та 013 Початкова освіта)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ до написання магістерських робіт

(для студентів магістратури спеціальностей
012 Дошкільна освіта
та 013 Початкова освіта)

Харків
2021

УДК 378.22:373.2(072)

М 54

Методичні рекомендації до написання магістерських робіт
(для студентів магістратури спеціальностей 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта / Ю. М. Демченко, І. В. Жигора, Л. Г. Кіндей, А. М. Мартін, О. О. Нікітіна, С. О. Федотова. – Харків : Мачулін, 2021. – 70 с.

*Методичні рекомендації схвалені методичною радою
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка (протокол № 2 від 27 січня 2021 р.)*

Рецензенти:

Білих О. П. – доктор філологічних наук, декан факультету філології та журналістики Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Дубінка М. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

У посібнику викладено вимоги до написання й оформлення кваліфікаційних (магістерських) досліджень зі спеціальностей 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта.

Для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, магістрантів, які навчаються за освітніми програмами «Дошкільна освіта» «Початкова освіта».

© Ю. М. Демченко, І. В. Жигора, Л. Г. Кіндей, А. М. Мартін,
О. О. Нікітіна, С. О. Федотова.

ВСТУП

Відповідно до ст. 5 п. 5 Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 01.07.2014 із змінами і доповненнями), магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить:

– 90 кредитів ЄКТС для ОП Дошкільна освіта та Початкова освіта;

– 120 кредитів ЄКТС для ОП Дошкільна освіта (перехресний вступ).

Особа має право на здобуття ступеня магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Підготовка магістрів здійснюється відповідно до чинного законодавства України. Вона спрямована на здобуття студентом теоретичних і практичних знань, набуття ним умінь і навичок за обраною освітньою програмою, що відповідає загальним засадам методології наукової та професійної діяльності та порядку формування інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру обраного студентом рівня професійної діяльності, а також відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на 2020–2021 навчальний рік (затверджене вченою радою університету, протокол №2 від 31.08.2020 р.), Положення про кваліфікаційні роботи в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира

Винниченка (затверджене вченою радою університету, протокол №2 від 31.08.2020 р.), Положення про академічну доброчесність у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (зі змінами) (схвалене вченою радою університету, протокол №3 від 28.10.2020 р.). Магістерська підготовка реалізує освітньо-професійні програми, зорієнтовані на підготовку фахівців для педагогічної діяльності в закладах дошкільної та початкової освіти.

Підготовка магістрів проводиться за денною та заочною формами навчання. Термін навчання за магістерською програмою визначається навчальним планом.

Підготовка магістрів за спеціальностями «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» спрямована на створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості й підготовку фахівців за педагогічним напрямом діяльності.

Навчальний процес для осіб, які навчаються за освітньою програмою «магістр», організується з урахуванням таких особливостей:

- навчання здійснюється за індивідуальним навчальним планом;

- навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом і складає 55–66 %;

- на проведення індивідуальних занять може витратитися до 20 відсотків загального обсягу навчального часу, передбаченого програмою;

- кваліфікаційна робота, що виконується під час навчання здобувача освіти в магістратурі, повинна передбачати проведення наукових досліджень (творчих розробок) із актуальних проблем методик і педагогіки дошкільної та початкової освіти;

– державна атестація здійснюється державною екзаменаційною комісією та проводиться в формі захисту кваліфікаційної роботи магістра, при цьому державній комісії обов'язково подаються матеріали, що характеризують наукову (творчу) і практичну цінність виконаної роботи – друковані статті, методичні розробки тощо;

– відповідальність за виконання індивідуального навчального плану покладається на студента та на його наукового керівника;

– керівник один раз на семестр звітує на засіданні кафедри про виконання індивідуального плану кожним студентом, що навчається за програмою «магістр»;

– студент, який своєчасно не виконав індивідуальний навчальний план, відраховується з університету; йому видається академічна довідка встановленого зразка;

– студенту, який виконав усі вимоги навчального плану підготовки магістра і захистив кваліфікаційну роботу, рішенням державної екзаменаційної комісії присвоюється кваліфікація відповідно до обраної спеціальності та видається державний документ про здобутий освітній ступінь «магістр»;

– студент, який отримав документ установленого зразка про здобутий освітній ступінь «магістр», працевлаштовується згідно з чинним законодавством;

– студенту, який отримав підсумкову оцінку «відмінно» не менше, як за 75 відсотків усіх навчальних дисциплін, а інші оцінки – «добре», захистив кваліфікаційну роботу магістра з оцінкою «відмінно», видається документ про освіту з відзнакою;

Університет створює умови для виконання студентом індивідуального навчального плану в повному обсязі і повинен:

– надавати студентам можливість публікації наукових (науково-методичних) статей у збірках, що друкуються в Україні;

– сприяти публікації кращих наукових праць магістрів;

– забезпечити студентів навчальними приміщеннями, науковими фондами бібліотеки, науковим обладнанням та устаткуванням;

– забезпечити доступ до інформаційних мереж, у тому числі й до Інтернету;

– сприяти участі студентів у проведенні факультативних проблемних занять за участю провідних фахівців профільної галузі.

Особа, яка здобула освітній ступінь «магістр» (надалі – магістр), повинна мати поглиблені знання зі спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», а також уміння інноваційного характеру, навички науково-дослідної (творчої), або науково-педагогічної діяльності; вона має набути досвіду використання одержаних знань і вміти створювати елементи нових знань для вирішення завдань у професійній діяльності.

ВИМОГИ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ

Освітньо-професійна програма магістерської підготовки має освітню та наукову складові. Освітній компонент магістерської програми призначений для формування більш цілісного, поглибленого бачення студентами професійної діяльності, фундаментальності освіти, максимальної наближеності її до сучасного рівня наукових знань у галузі дошкільної освіти. Поряд зі спеціальними професійними знаннями до освітнього компонента магістерської програми повинна входити економічна, гуманітарна й професійна підготовка.

Науково-дослідна частина магістерських програм повинна бути пов'язана з науковою проблематикою кафедр із акцентом на майбутню професійну діяльність і спрямована на формування навичок проведення наукових досліджень у галузі дошкільної освіти.

Навчальний план магістерської підготовки взаємопов'язаний із навчальними планами підготовки бакалаврів. При цьому слід мати на увазі концептуальні вимоги до рівнів професійної підготовки бакалавра і магістра, зумовлені призначенням фахівця кожного освітнього ступеня. Магістерська підготовка полягає в глибокій орієнтації на фундаментальні та професійні знання, в спрямованості на розвиток навичок самостійного здійснення наукових досліджень, прийняття обґрунтованих професійних рішень та отримання знань.

Наукові дослідження за темою кваліфікаційної роботи магістра мають на меті:

– систематизацію та поглиблення теоретичних і практичних знань, формування навичок використання цих знань у розв'язанні конкретних наукових і професійних завдань;

– розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи й оволодіння методикою теоретичних, експериментальних і науково-практичних досліджень;

– набуття досвіду аналізу результатів досліджень, що були отримані, формулювання висновків і положень;

– набуття навичок написання й оформлення наукової праці та отримання досвіду її прилюдного захисту.

Студенти, які навчаються за програмою «магістр», повинні вміти:

– проводити бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій;

– формулювати мету дослідження;

– складати обґрунтування проведення дослідження;

– обирати необхідні методи дослідження, модифікувати чинні та розробляти нові методи, виходячи із завдань конкретного дослідження;

– обробляти отримані результати, аналізувати й обмірковувати їх із урахуванням опублікованих матеріалів;

– подавати підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів, наукових статей, доповідей згідно з установленими вимогами із залученням сучасних засобів редагування та друку.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ В МАГІСТРАТУРІ

Навчання за магістерською програмою проводиться під керівництвом наукового керівника відповідно до індивідуального навчального плану магістерської підготовки й спирається на активну самостійну роботу.

Для планування навчального процесу магістерської підготовки, врахування педагогічного навантаження кафедр, які здійснюють магістерську підготовку, своєчасного передавання навантаження випускова кафедра до 01 квітня поточного року передає до навчального відділу університету інформацію про передбачену кількість магістрів.

Науковими керівниками магістрантів призначаються доктори наук, професори або кандидати наук, доценти, які активно ведуть науково-дослідну роботу. Список наукових керівників і перелік рекомендованих тем магістерських досліджень затверджується рішенням кафедри. Теми наукових досліджень повинні бути сформульовані таким чином, щоби забезпечити цілеспрямоване формування індивідуального навчального плану магістерської підготовки і конкретну роботу в дослідницькому напрямі з першого семестру навчання студента в магістратурі.

Закріплення студентів магістратури за керівниками і затвердження тем наукових досліджень здійснюється рішенням ради факультету до 1 жовтня поточного року. За одним керівником закріплюється не більше 5 студентів для кандидата наук, доцента, доктора наук, професора.

Теми кваліфікаційних робіт магістрів у разі необхідності можуть бути уточнені чи скориговані не пізніше 1 місяця до захисту і подаються випусковими кафедрами в установленому порядку для їх затвердження наказом ректора.

Науковий керівник студента магістратури:

- бере участь у відборі кандидатів до навчання, рецензує їхні наукові роботи;
- допомагає студенту вибрати тему наукового дослідження;
- контролює виконання графіку навчального процесу студентом;
- сприяє організації індивідуальних навчальних занять;
- аналізує і контролює організацію самостійної роботи студента;
- організує науково-дослідну роботу студента і керує нею;
- сприяє підвищенню загальної культури студента;
- керує підготовкою кваліфікаційної роботи магістра;
- дає відгук на кваліфікаційну роботу і характеристику професійних та особистісних (аналітичних, дослідницьких, світоглядних та інших) якостей студента.

ПІДСУМКОВА ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ

Підсумкова державна атестація проводиться у вигляді захисту кваліфікаційної роботи магістра перед державною екзаменаційною комісією.

Виконання кваліфікаційної роботи магістра є завершальним етапом магістерської підготовки і має на меті:

– систематизацію, закріплення і поглиблення теоретичних та практичних знань за відповідним напрямком вищої освіти і формування навичок застосування цих знань під час вирішення конкретних наукових і науково-практичних завдань;

– розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи і оволодіння методами наукових досліджень;

– набуття досвіду аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень та їх прилюдного захисту.

Кваліфікаційна робота магістра є завершеним науковим дослідженням, вона повинна мати внутрішню єдність та свідчити про підготовленість автора до виконання самостійної наукової або творчої професійної роботи з використанням теоретичних знань і практичних навичок. Кваліфікаційна робота є важливим підсумком магістерської підготовки, у зв'язку з чим зміст роботи та рівень її захисту враховуються як один із основних критеріїв оцінки якості реалізації відповідної освітньо-професійної програми. Кваліфікаційна робота магістра повинна продемонструвати вміння автора стисло, логічно, аргументовано і коректно викладати матеріал.

У процесі підготовки та захисту кваліфікаційної роботи студент повинен продемонструвати:

– здатність творчо мислити;

- уміння проводити бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій;
- здатність формулювати мету дослідження та складати обґрунтування проведення дослідження;
- володіння науковими методами і методиками, які використовувались у процесі роботи;
- здатність до наукового аналізу отриманих результатів, розробки висновків і положень, уміння аргументовано їх репрезентувати;
- уміння оцінити можливості використання отриманих результатів у науковій та практичній діяльності;
- навички користування сучасними інформаційними технологіями для здійснення досліджень та оформлення атестаційної роботи (за всі відомості, викладені у кваліфікаційній роботі магістра, коректність використання фактичного матеріалу та іншої інформації щодо її написання, обґрунтованість висновків та висунутих на захист положень несе відповідальність безпосередньо студент – автор кваліфікаційної роботи).

Кваліфікаційна робота магістра повинна виконуватися державною мовою. Оформлення кваліфікаційної роботи магістра повинно відповідати вимогам державного стандарту. Ілюстративний матеріал хисту кваліфікаційної роботи магістра може подаватися за допомогою технічних засобів. Зміст ілюстративного матеріалу повинен коректно відобразити основні положення, що висувуються на захист.

За поданням завідувача випускової кафедри до кожної кваліфікаційної роботи магістра призначаються два рецензенти: один – від установи, в якій виконувалася робота (окрім викладачів випускової кафедри), другий – із числа провідних спеціалістів закладів дошкільної та початкової освіти, викладачів інших вищих навчальних закладів, співробітників науково-

дослідних установ. Рецензенти пишуть рецензії, завіряють свої підписи у відділі кадрів установи за основним місцем роботи.

Виконана кваліфікаційна робота магістра в незброшурованому вигляді подається студентом науковому керівнику в одному примірнику не пізніше одного місяця до захисту роботи. Після роботи керівником вона, разом із відгуком наукового керівника, передається завідувачу випускової кафедри, який організовує обговорення кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри. Відповідно до Положення про академічну доброчесність в ЦДПУ імені Володимира Винниченка, робота перевіряється на предмет наявності академічного плагіату, після чого на кафедру направляється довідка про результати перевірки. Оригінальність роботи має становити – 40 і більше відсотків – робота допускається до захисту; менше 40 відсотків – робота допускається до захисту після доопрацювання та повторної перевірки. Обговорена на засіданні кафедри кваліфікаційна робота магістра переплітається та передається рецензентам.

Не пізніше одного тижня до захисту рецензенти подають до ДЕК рецензію в двох примірниках обсягом до 2-х сторінок. У своїх рецензіях опоненти мають відзначити:

- актуальність теми дослідження;
- новизну дослідження;
- практичну та методичну цінність кваліфікаційної роботи;
- зауваження до змісту магістерської роботи та (за потреби) рекомендації стосовно подальшого її вдосконалення;
- висновки та оцінку роботи.

До захисту кваліфікаційних робіт деканом факультету допускаються студенти, які виконали магістерську програму підготовки, отримали відгук наукового керівника, рецензії опонентів та візу завідувача випускової кафедри про допуск до

захисту. Списки студентів, допущених до захисту кваліфікаційних робіт магістра, затверджуються деканом факультету і передаються в ДЕК до початку її роботи.

На захист подається кваліфікаційна робота магістра з усіма необхідними підписами керівників, а також із потрібним для захисту комплектом ілюстративного матеріалу, відгуком керівника і рецензіями двох рецензентів.

Після захисту один примірник кваліфікаційної роботи магістра передається в установленому порядку на зберігання до бібліотеки ЦДПУ імені Володимира Винниченка, другий примірник зберігається на випусковій кафедрі.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Кваліфікаційна робота магістра – це творча робота, що виконується студентом самостійно під керівництвом наукового керівника. В основу магістерського кваліфікаційного дослідження покладається комплекс теоретичних знань і практичних навичок, які студент здобув протягом усього терміну навчання і в процесі виконання самостійної науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробкою конкретних теоретичних і науково-педагогічних задач прикладного характеру, що визначаються особливостями спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта».

Основний напрям виконання кваліфікаційної роботи магістра, об'єкти дослідження мають відповідати спеціальностям «Дошкільна освіта», «Початкова освіта».

Зміст кваліфікаційної роботи магістра передбачає:

- обґрунтування актуальності, новизни та практичного значення дослідження;
- формулювання мети магістерської роботи, її завдань;
- визначення об'єкта й предмета дослідження;
- визначення методів дослідження;
- відомості щодо апробації результатів дослідження (у вигляді доповідей на наукових конференціях (не нижче факультетського рівня) або підготовлених публікацій у наукових журналах і збірниках);
- аналіз стану проблеми за матеріалами вітчизняних і (за потреби) зарубіжних публікацій, інструктивно-методичних матеріалів із метою визначення рівня розробленості проблеми, обґрунтування мети дослідження;
- аналіз методів досліджень, які застосовуються під час розв'язання науково-дослідних завдань;

- розробку методики дослідження;
- науковий аналіз і узагальнення фактичного матеріалу, який використовується в дослідженні;
- отримання нових результатів, які мають теоретичне, науково-методичне та практичне значення;
- узагальнення результатів досліджень у вигляді висновків і рекомендацій;

Кваліфікаційна робота магістра повинна показувати завершену творчу розробку, мати внутрішню єдність і свідчити про те, що автор вміє використовувати сучасні методи наукових досліджень і спроможний самостійно розв'язувати професійні завдання, що мають теоретичне, науково-методичне і практичне значення.

Кваліфікаційна робота магістра викладається науковим стилем мовлення, без помилок та нетрадиційних скорочень. Текст дослідження має містити чіткі, зрозумілі для сприйняття формулювання прийнятих вихідних положень, припущень, отриманих результатів, тверджень тощо.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Магістерська робота – кваліфікаційна робота, що розробляється студентом під час навчання в магістратурі й захищається на завершальному етапі навчання. Це самостійне наукове дослідження, що виконується за допомогою наукового керівника, оформлюється у вигляді наукової роботи, написаної державною мовою. Підготовка магістерської роботи має на меті розвинути навички самостійної роботи магістрантів і надати їм можливість оволодіти методикою наукового дослідження.

Результати дослідження повинні бути апробованими у вигляді публікацій у періодичних виданнях та наукових збірниках, доповідей на науково-практичних конференціях тощо.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота вимагає від студентів наукового підходу до вирішення актуальних проблем, навичок критичного аналізу наукових та науково-методичних джерел, обробки статистичного матеріалу; прийняття оптимальних рішень щодо проблеми, поставленої при виконанні наукового дослідження за допомогою інформаційних технологій; формулювання висновків і рекомендацій, які би мали практичне застосування.

Магістерська робота передбачає застосування студентом набутих за період навчання теоретичних знань, навичок методичного характеру, емпіричного досвіду в процесі науково-педагогічної або практичної діяльності. Сприяє формуванню вміння опрацьовувати наукову, навчальну та методичну літературу, нормативні джерела, статистичні дані з використанням сучасних інформаційних технологій; виробленню вміння прогнозувати закономірності та тенденції, які були виявлені під час аналізу певних проблем; розробляти пропозиції з питань удосконалення галузі дошкільної та початкової освіти.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕМАТИКИ І ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ КЕРІВНИКІВ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Тематика магістерських робіт визначається фаховими (випусковими) кафедрами методик дошкільної та початкової освіти й педагогіки дошкільної та початкової освіти. Студенту-магістранту надається право обрати тему з обґрунтуванням доцільності її розробки. Вибір теми може бути зумовленим матеріалами курсових та дипломних робіт, виконаних студентами раніше.

Теми магістерських робіт мають бути пов'язані з основними напрямками науково-дослідної діяльності випускових кафедр або продовжувати (узагальнювати) результати дослідницької роботи, проведеної в період навчання в університеті (участь у студентських наукових товариствах, виконання курсових і дипломних робіт тощо) студентами.

Персональний розподіл тем магістерських робіт із одночасним призначенням наукових керівників затверджується на засіданнях випускових кафедр методик дошкільної та початкової освіти й педагогіки дошкільної та початкової освіти.

У виняткових випадках, за службовою запискою завідувача кафедри, узгодженою з навчальним відділом, магістранту можуть замінити наукового керівника або скоригувати тему магістерського дослідження.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Виконання магістерських робіт проводиться за індивідуальними планами, схваленими відповідними кафедрами і затвердженими деканом факультету.

Головні етапи виконання магістерської роботи:

- вибір теми, отримання завдання для виконання роботи;
- підбір і вивчення літератури, а також (за необхідності) практичних матеріалів;
- складання плану роботи;
- складання плану-графіка виконання роботи;
- написання роботи;
- подання роботи науковому керівнику, отримання відгуку та усунення зазначених у ньому зауважень;
- подання роботи на кафедру;
- рецензування роботи.

Магістрант зобов'язаний регулярно відвідувати консультації наукового керівника, подавати йому матеріал згідно з планом-графіком виконання роботи, узгоджувати зміст і хід виконання визначених у плані-графіку етапів, усувати зазначені керівником недоліки. При систематичних порушеннях плану-графіка підготовки магістерської роботи науковий керівник може виносити на засідання кафедри питання про припинення виконання магістрантом роботи.

Структура магістерської роботи включає титульний аркуш, першу сторінку, анотацію українською й англійською мовами, зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки тощо.

У вступі зазначаються актуальність і важливість теми, ступінь її розробленості, формулюються мета та завдання, окреслюються об'єкт і предмет дослідження, характеризуються

практичні матеріали, які використовуються автором, новизна й практичне значення магістерської роботи, стисло описується її структура, наводяться відомості щодо її апробації.

Основна частина магістерської роботи може мати кілька підрозділів, у яких викладаються теоретичні аспекти теми на підставі аналізу використаних публікацій, розглядаються дискусійні питання, формулюється позиція автора; проводиться опис магістрантом спостережень і експериментів, методики дослідження, аналізу експериментальних даних тощо. Підрозділи повинні мати заголовки, які відповідають їхньому змісту.

Кожний розділ має завершуватися «Висновками до розділу», де стисло описуються основні здобутки магістранта щодо розглянутих у розділі питань.

У висновках робляться підсумки дослідження, формулюються головні результати, яких дійшов автор, а також рекомендації про можливість упровадження отриманих результатів дослідження у практичну діяльність.

Список використаних джерел складається з урахуванням правил оформлення бібліографії, чинних на момент написання роботи, та вміщує: наукову, методичну літературу й матеріали періодичних видань, практичні матеріали, інтернет-ресурси.

Додатки до магістерської роботи можуть бути подані у вигляді зразків навчальних матеріалів, опитувальників, графіків, анкет, таблиць, схем, фотографій, аналітичних довідок, що ілюструють зміст роботи.

Завершена й підписана студентом робота разом із відгуком наукового керівника в установленій кафедрою термін подається на кафедру в двох примірниках.

Кафедра визначає зовнішніх рецензентів із числа професорсько-викладацького складу інших кафедр університету

або інших вищих навчальних закладів чи провідних спеціалістів-практиків і направляє їм магістерські роботи.

Магістерська робота подається на розгляд державної екзаменаційної комісії за десять днів до захисту після попереднього обговорення та прийняття відповідної рекомендації на засіданні кафедри.

Після прийняття рішення про допуск магістерських робіт до захисту вивішується оголошення з повідомленням про дату проведення відкритого засідання державної екзаменаційної комісії із зазначенням прізвищ студентів-магістрантів, їхніх наукових керівників та тем магістерських робіт, що захищатимуться.

Протягом тижня перед захистом магістерських робіт із ними можуть ознайомитися на відповідних кафедрах усі зацікавлені.

Зміст рецензії доводиться до магістрантів за сім днів до захисту.

Внесення змін до роботи після отримання рецензії не допускається.

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Захист магістерських робіт проводиться на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії, затвердженої наказом ректора університету в установленому Міністерством освіти і науки України порядку. На засідання, крім магістрантів, кафедри запрошують наукових керівників і рецензентів, також можуть бути присутні співробітники кафедр.

Рішення про допуск магістерських робіт до захисту приймає декан факультету за поданням випускової кафедри.

Державній екзаменаційній комісії подаються такі документи:

- а) список магістрантів;
- б) бланки протоколів засідання комісії;
- в) примірник магістерської роботи;
- г) відгук наукового керівника про магістерську роботу;
- г) рецензії на магістерську роботу спеціалістів відповідної кваліфікації;
- д) довідка про перевірку магістерської роботи програмою «антиплагіат» (програмно-обчислювальний комплекс StrikePlagiarism і Plagiat.lviv.ua). У довідці має бути зазначений відсоток збігів у тексті роботи порівняно з іншими текстами, доступними в мережі «Інтернет».
- е) ілюстративний матеріал (плакати, макети, таблиці, електронні презентації тощо);
- є) зведена відомість про виконання магістрантом навчального плану і отримані ним оцінки з теоретичних дисциплін, практик, державних екзаменів;
- ж) інші матеріали (публікації, акти про запровадження тощо), які підтверджують ефективність навчальної та дослідницької роботи магістрантів.

На захист однієї магістерської роботи відводиться 20 хвилин.

Порядок захисту магістерської роботи передбачає:

- а) представлення магістранта та поданих документів;
- б) виступ магістранта з питань магістерської роботи (до 10 хвилин);
- в) відповіді магістранта на запитання членів ДЕК і присутніх;
- г) виступ наукового керівника або представлення його відгуку;
- г) зачитування відгуків про роботу;
- д) наукова дискусія з магістерської роботи;
- е) прийняття ухвали ДЕК про результати захисту шляхом відкритого голосування.

Обговорення результатів захисту та виставлення оцінок проводиться на відкритому засіданні ДЕК після завершення захисту всіх робіт, запланованих на це засідання.

Результати захисту оцінюються за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» згідно з критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт. За цією шкалою оцінюється й магістерська робота у висновках рецензентів. Рішення приймається більшістю голосів членів комісії, які беруть участь у засіданні, і оголошується випускникам удень захисту. При рівній кількості голосів «за» і «проти» голос голови комісії є вирішальним.

Магістрант має право подати апеляцію щодо рішення комісії за результатами захисту магістерської роботи тільки в день захисту.

Після завершення роботи комісії із захисту магістерських робіт секретар виставляє оцінки в залікові книжки, де всі члени комісії ставлять свої підписи.

У разі відсутності магістранта на захисті магістерської роботи:

– (із поважних причин) голові ДЕК надається право призначати захист магістерської роботи в інший час;

– (із неповажних причин) магістранту виставляється незадовільна оцінка.

Студент, який за результатами захисту магістерської роботи отримав оцінку «незадовільно» або чия робота не була допущена до захисту, відраховується з університету.

Згідно з нормативними документами, після закінчення терміну зберігання магістерських робіт комісія, що створюється наказом ректора університету, приймає рішення про списання робіт.

ЗБЕРІГАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Після захисту магістерські роботи та їхні електронні варіанти зберігаються в бібліотеці університету протягом п'яти років в умовах, які унеможливлють їхню втрату чи плагіат.

Результати досліджень, виконаних авторами магістерських робіт, можуть використовуватися в навчальному процесі та науковій роботі з обов'язковим дотриманням авторського права.

За запитом установ чи організацій ректор університету (перший проректор) має право дозволити копіювання магістерських робіт.

ПРОЦЕДУРА ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Підготовка магістра педагогічної освіти спрямована на формування фахівця, здатного творчо, професійно вирішувати освітні та виховні завдання в умовах сучасної системи освіти, сприяти виведенню її на рівень міжнародних стандартів.

За період навчання майбутній магістр має розширити та поглибити свої знання з соціально-гуманітарних наук, підготуватися до роботи в закладах дошкільної освіти та початковій школі.

Основною метою виконання магістерської роботи є заохочення студентів до наукової діяльності, поглиблення й розширення їхніх знань із теорії дисципліни, навчання їх застосовувати, критично оцінювати фахову літературу, самостійно здобувати дослідним шляхом нові педагогічні знання, вдосконалювати теорію та практику навчання й виховання.

Магістерська робота є самостійним педагогічним дослідженням, органічною складовою навчального процесу, засобом перевірки всебічної готовності студента до самостійного наукового пошуку.

Магістерська робота виконується під керівництвом досвідченого викладача, що має науковий ступінь.

Обов'язковою умовою підготовки магістерської роботи є чітке уявлення автора про сучасний рівень наукових досягнень у теорії та практиці фахових методик, педагогіки та психології й перспективи розвитку педагогічної науки в цілому. На основі цих уявлень студент має сформулювати власні педагогічні положення, продуктивність яких він мусить надалі перевірити у процесі дослідно-експериментальної роботи. Магістерська робота повинна узагальнювати самостійний науковий пошук виконавця, а не повторювати чи констатувати загальновідомі істини.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота передбачає, як правило, певні структурні компоненти.

Структура магістерської роботи

Структурні частини роботи	Характеристика
Вступ	Актуальність, проблема, тема, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи и прийоми дослідження, наукова новизна, практична значимість, гіпотеза (за потреби), коротка характеристика структури дослідження, відомості щодо апробації (обсяг 3–5 аркушів)
I розділ	Теоретичне обґрунтування досліджуваної проблеми на основі аналізу літератури. Містить 3–4 підрозділи. Обсяг – до 40 с.
II розділ	Емпірична перевірка розроблених теоретичних положень. Опис програми дослідження; визначення критеріїв оцінки досліджуваного предмета. Обґрунтування вибору дослідницьких методів та методик. Математична обробка результатів дослідження. Рекомендації педагогам-практикам (за потреби). Містить 3–4 підрозділи. Обсяг – до 40 с. *Примітка. Кількість розділів може бути більша, проте загальний обсяг роботи не повинен перевищувати 80 с.
Висновки	У стислому вигляді характеризується вирішення кожного з поставлених завдань дослідження, на основі чого формулюється висновок про досягнення мети дослідження. Зазначаються перспективи подальшого дослідження проблеми. Обсяг 3–5 с.
Список	Подається в алфавітному порядку. Не менше 70

використаних джерел	джерел. Оформлення згідно з нормами державного стандарту, чинними на момент виконання роботи
Додатки	Нумеруються та називаються за допомогою букв, кожен додаток починається з нової сторінки. Нумерація сторінок додатків є наскрізною відповідно до всієї магістерської роботи

Кожен із цих складників виконує конкретну функцію, а всі разом вони дають системне уявлення про визначену в темі дослідження й розкрити в його змісті проблему. Послідовність викладу теми повинна відповідати плану, який складається перед початком роботи, а в кінцевому варіанті перетворюється на «зміст».

При виборі теми студенти ознайомлюються з переліком тем, запропонованих кафедрою. Кожен обирає ту тему, яка відповідає його науковим інтересам чи набутому практичному досвіду. Найбільш підготовленим студентам кафедра може запропонувати розробку проблемної теми. Студент і сам може запропонувати тему, якщо має власний погляд на її розробку й переконав у її доцільності колектив випускової кафедри.

Тема дослідження має бути достатньо інформативною. При її формулюванні студенту необхідно врахувати, що вона має містити об'єкт і предмет дослідження: об'єкт – загальний вимір наукового пошуку, а предмет – конкретний ракурс дослідження об'єкта. Тема магістерського дослідження повинна відповідати на запитання:

Що?

У чому?

За допомогою чого?

Де?

Що формується, змінюється, розвивається?

У кого чи в чому (об'єкт, на який спрямовані впливи)?

За допомогою чого (чим буде здійснюватися вплив на досліджуваний об'єкт чи явище)?

Де буде відбуватися вплив?

Наприклад:

1. «Формування екологічної культури дітей в закладах дошкільної освіти».

2. «Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у формуванні готовності дитини до школи».

3. «Педагогічні умови формування культури збереження здоров'я дітей в закладах дошкільної освіти».

Ці теми відповідають поставленим вимогам.

Тема роботи повинна бути актуальною. Вона має відповідати як сучасним потребам галузі дошкільної та початкової освіти, так і перспективам її розвитку, практичним завданням розвитку, виховання й навчання дітей раннього та дошкільного віку.

Вступ – це спеціальний розділ для визначення науково-категоріального (поняттєвого) апарату дослідження. Вступ повинен бути компактним, не переобтяженим теоретичними викладками. Орієнтований обсяг вступу – 3–5 сторінок машинописного тексту. У «Вступі» обґрунтовується актуальність теми магістерського дослідження.

Коротко розкриваючи *актуальність теми*, слід зазначити, чому саме важливо й своєчасно дослідити її для з'ясування ще не розв'язаних питань (або питань, яким практично не приділялася увага) і подальшого розвитку дошкільної педагогіки та психології (педагогіки та психології молодших школярів). Треба показати соціальні, освітні потреби суспільства та водночас неготовність науки задовольнити їх уже відомими засобами. Студент має довести, що він у змозі обґрунтувати нагальні практичні запити, довести недостатній ступінь розв'язання обраного ним питання,

передбачити той соціальний, педагогічний ефект, який може дати його дослідження. Попередній аналіз основних наукових джерел відповідно до теми має засвідчити, що обрана тема чи аспект її вирішення ще недостатньо висвітлена. Завершуючи обґрунтування актуальності, студент має чітко усвідомити та переконливо довести: що важливо дослідити, що не досліджено, і чим саме він передбачає поповнити чинні педагогічні засоби задля усунення з'ясованих ним суперечностей між сучасною потребою та станом теорії й практики в науці.

Актуальність дослідження визначається тим, наскільки його результати будуть сприяти вирішенню конкретних практичних завдань або сприятимуть усуненню сучасних суперечностей у суспільному житті, у виробництві, в освіті тощо. *Новизна* дослідження може полягати в тому, що на його основі можуть бути встановлені нові закономірності (наприклад, психологічні або педагогічні) та визначені шляхи їх застосування для конкретних практичних потреб галузі дошкільної освіти.

Будь-яке дослідження починається з аналізу *протиріччя* (*суперечності*), яке існує в практиці, що полягає в невідповідності між потребами практики й рівнем наявних знань, необхідних для забезпечення цих проблем. Тому при обґрунтуванні актуальності дослідження важливо із самого початку з'ясувати основні протиріччя (суперечності). Вони можуть бути зумовлені як відкриттям нових фактів і зв'язків, так і появою запитів практики, що потребують продукування нових теоретичних знань.

Інколи виявити суперечності, що визначають проблему дослідження, буває важче за розв'язання самої проблеми.

Істотною вадю багатьох наукових праць є *поверховий, некритичний аналіз історії питання, літератури з теми та практичного досвіду. Аналіз літератури з проблеми, зазвичай, підміняється переліком авторів публікацій, причому не лише*

тих, які справді глибоко досліджували проблему, а й тих, які тільки принагідно щось згадали в опублікованих статтях. До списку часто включають науковців із діаметрально протилежними поглядами на проблему та шляхи її розв'язання. З аналізу літератури не завжди зрозуміло, який саме аспект проблеми залишився не дослідженим або не задовольняє науковця.

Для обґрунтування необхідності проведення дослідження тієї чи тієї проблеми слід проаналізувати стан її розв'язання в практиці, зазначити недоліки чинної освітньої технології, методики навчання чи виховання. Коли дослідник не має для цього достатньої кількості фактів, варто провести попереднє емпіричне дослідження.

Не можна аналіз підмінити простою констатацією низького рівня продуктивності чи якості виробництва, знань чи вихованості учнів, управління навчально-виховним процесом тощо.

Тема є актуальною, якщо в науці не було праць, необхідних для сьогодення. Для педагогічних досліджень це: державні стандарти освіти, оптимальне співвідношення гуманітарного і природничо-наукового компонентів освіти на різних ступенях навчання, інтеграція гуманітарних знань дітей у соціальну картину світу, нова система вивчення окремих предметів, закономірності виховання в правовій державі, методи й технології якісної й кількісної оцінок результатів навчально-виховного процесу, нові педагогічні технології навчання й виховання тощо.

Актуальність теми визначається також недостатністю тих чи тих знань, низьким рівнем вихованості молоді в нових соціально-економічних і політичних умовах (шляхи найбільш повного задоволення національно-культурних потреб в освіті; проблемами забезпечення комп'ютерної грамотності молоді;

системою вимірювання якості дошкільної освіти і методик її оцінки тощо).

Безперечно, актуальність проблеми й теми дослідження визначається не лише практичними потребами виробництва чи системи освіти, а й не менш важливими потребами розвитку самої науки, логікою розвитку наукової теорії. Однак у будь-якому разі при формулюванні актуальності дослідження мають бути обов'язково зазначені суперечності та проблеми, які підтверджують необхідність проведення цього дослідження.

Закінчується опис актуальності розпочатого дослідження, найчастіше, висновком про те, що попри наявні праці наукові знання в цій галузі недостатні, або вони застаріли, або відсутні.

Зі сформульованої суперечності виникає *проблема дослідження* – питання, що потребує вирішення.

При виборі проблеми дослідження важливо враховувати реальний стан справ у системі освіти й можливість розв'язання проблеми чинними методами педагогічної науки. Іноді дослідження деяких тем є передчасним на даному етапі розвитку педагогіки та методик навчання.

Відповідно до проблеми формулюється тема, яка певною мірою показує рух від досягнутого наукою, від традиційного, старого до нового.

Тема дослідження – це конкретизація та вичерпне визначення досліджуваного явища, галузі, межі досліджень.

Неправильне формулювання теми призводить до довільного тлумачення проблеми й нерідко до стихійного збирання фактів. *Типові помилки* – формулювання «безпроблемних» тем.

У «Вступі» визначається науковий апарат: мета дослідження, його завдання, об'єкт і предмет, методи та прийоми, наукова новизна, практичне значення дослідження.

Мета дослідження полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів навчання й виховання. Тому при формулюванні теми вживаються такі дієслова: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо.

Об'єкт відображає ту об'єктивну галузь знань, яка цікавить дослідника. *Предмет* – це те, стосовно чого дослідник передбачає одержати нове педагогічне знання (частина об'єкта, його сторона або «кут зору» на об'єкт).

Найчастіше, об'єктом називають певну широку дослідницьку галузь, а предметом – її частину. Основні об'єкти педагогічних досліджень – діяльність педагогів, дітей, педагогічні стосунки (між суб'єктом і об'єктом виховання, особистістю і колективом, навчанням і самоосвітою, вихованням і самовихованням), організація чи управління пізнавальною діяльністю суб'єктів педагогічного процесу, управління закладом освіти.

Досить часто дослідники об'єктом чи предметом свого дослідження помилково називають учасників педагогічного процесу (дітей, студентів, педагогів, батьків, дидактичні чи технічні засоби навчання, навчальне обладнання тощо), тоді як *об'єктом чи предметом педагогічного дослідження має бути процес навчання чи виховання*. Визначаючи об'єкт, треба дати відповідь на запитання: що розглядається? А предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про спосіб розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти й функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом є те, що досліджується, а предметом – те, що в цьому об'єкті дістає наукового пояснення.

У темі «Розвиток активного словника дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі» об'єктом є процес

формування активного словника дітей старшого дошкільного віку, а предметом – сюжетно-рольова гра як засіб розвитку активного вокабулярія дітей 6-го року життя.

Гіпотеза (недоведена теза, припущення, можлива відповідь на запитання) – це науково обґрунтоване припущення, що висувається для пояснення якого-небудь процесу, яке після перевірки може виявитися дійсним або хибним. Тобто гіпотеза – це ймовірна відповідь на питання, що виникають у ході дослідження, це одне з можливих рішень проблеми. Після дослідної перевірки гіпотеза або стає науковою теорією, видозмінюється, або відкидається, коли перевірка дає незадовільний результат. Часто гіпотеза дістає початкового формулювання, тобто «чорнової версії» законів, що відкриваються. Більшість наукових законів була сформульована саме на основі раніше висунутих гіпотез.

Гіпотеза дослідження має бути насамперед нестандартною, оскільки вона є одним із методів розвитку наукового знання, а також структурним елементом педагогічної теорії. Вона має формулюватися так, щоб із цього формулювання чітко проглядалися положення, що потребують доведень і захисту.

Гіпотезу не можна будувати на доведенні очевидних істин. *Вона завжди передбачає пошук чогось невідомого в науці й практиці.* Гіпотеза передбачає оптимальний варіант із кількох можливих. Однак вона може змінитися в ході наукового пошуку.

Найбільш продуктивні гіпотези, зазвичай, формулюються так: «Якщо має місце «А», то матиме місце й «Б» при виконанні умови «С».

Тобто формула гіпотези виражається таким чином:

«Якщо ... (дія, яку необхідно виконати, умова, яку потрібно забезпечити), ... то ... (буде певний результат)».

«Результат ... можна досягти, якщо ... виконати умови».

Гіпотеза повинна пояснювати всі наявні факти та мати значення для всього кола явищ, до якого відноситься.

Гіпотезу будь-якого дослідження треба формулювати так, щоби її можна було експериментально перевірити.

У багатьох працях гіпотеза формулюється настільки абстрактно, що навіть не можна зрозуміти, залежність від яких параметрів досліджується. Нечіткість формулювання гіпотези дослідження викликає серйозні сумніви в науковій достовірності результатів педагогічного експерименту.

В історичних дослідженнях гіпотеза може бути відсутня.

При обґрунтуванні можливості й необхідності правильної побудови й використання гіпотез у педагогічних дослідженнях, у тому числі й історико-педагогічних, слід виходити насамперед із того, що будь-яке наукове дослідження має будуватися відповідно до певного плану, а щоби виробити такий план, необхідно побудувати гіпотезу, яка дає ймовірне знання про причину тих чи тих педагогічних явищ.

При дослідженнях історії розвитку школи, педагогіки, методик навчання, спадщини просвітителів, педагогів теж необхідно на основі попереднього вивчення літературних і архівних джерел, документів висловлювати припущення про ймовірні причини певних педагогічних подій, явищ тощо.

Таке формулювання гіпотези визначає стратегію, головну ідею дослідження. В ньому чітко позиціоновані положення, які потребують перевірки, підтвердження, аргументації.

При побудові гіпотези умовивід іде від наслідку (певного факту чи явища) або від подібності наслідків чи ознак до подібності основ, підстав. Подальше дослідження полягає в перевірці гіпотези. Кожна гіпотеза піддається перевірці, необхідність якої зумовлена самою сутністю гіпотези як припущення. Перевірена, обґрунтована, підтверджена фактами,

аргументами гіпотеза перетворюється на достовірне знання, закономірність, концепцію, теорію.

Концепція повинна містити також і модель освітнього процесу, спрямованого на розв'язання суперечностей; бажано, щоби ця модель була детально описана, оскільки вона є основою для опрацювання правил побудови реального педагогічного процесу, створення методики розвитку, виховання та навчання.

Приклад гіпотези в дослідженні: «ефективність розвитку активного словника дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі значно підвищиться, якщо забезпечити такі педагогічні умови:

- систематична організація сюжетно-рольових ігор;
- збагачення змісту сюжетно-рольових ігор;
- заохочення дітей до активізації словника в сюжетно-рольовій грі».

Мета, об'єкт, предмет і гіпотеза конкретизуються в завданнях дослідження. Завдання дослідження, як правило, передбачають такі складники:

а) вивчення й аналіз психолого-педагогічної літератури й на цій основі з'ясування теоретичних питань досліджуваної проблеми;

б) поглиблене експериментальне вивчення практичного вирішення даної проблеми: опис її сучасного стану – важливих досягнень і типових недоліків, їхніх причин, основних здобутків передового педагогічного досвіду тощо;

в) обґрунтування та розроблення системи заходів, необхідних умов, методів, методик, технологій для вирішення поставленої мети;

г) експериментальна перевірка пропонованої системи заходів;

д) розробка методичних рекомендацій для подальшого використання позитивних результатів дослідження в практиці роботи закладів освіти.

Відповідно до обраної теми дослідження були поставлені такі завдання:

– здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми мовленнєвого розвитку дітей 6-го року життя в ігровій діяльності;

– визначити критерії та рівні сформованості активного словника дітей старшого дошкільного віку;

– науково обґрунтувати педагогічні умови ефективного розвитку активного словника дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі;

– розробити методичні рекомендації для вихователів і батьків щодо розвитку активного словника дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольових іграх.

Методи дослідження варто добирати й використовувати адекватно до предмету, мети, завдань, оскільки саме методи допомагають їх вирішити. *Метод* – це певний комплекс прийомів, що використовують на різних етапах дослідження (теоретичному, експериментальному) для розв'язання конкретного завдання: щоби вивчити педагогічну дійсність, встановити істину, перевірити чи спростувати її. Чистота дослідження й вірогідність його результатів залежить від правильного добору та використання методів дослідження. Звичайно, результати магістерської роботи мають розвивати вже відомі теорії, дещо доповнюючи їх новими фактами.

Для досягнення мети й розв'язання поставлених завдань використовуються такі методи наукового дослідження:

– теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури, включаючи вивчення програм університетів, педагогічних училищ і коледжів, закладів дошкільної освіти, аналіз та узагальнення зібраної інформації; класифікація, індукція,

дедукція, побудова аналогій, моделювання, порівняння результатів дослідження; поняттєвий аналіз;

– емпіричні: спостереження, анкетування, бесіда, експертна оцінка, тестування, експеримент;

– методи кількісного опису фактичного матеріалу (математична статистика): знаходження вимірів генеральної тенденції, розсіяння, порівняння сукупностей за статистичними критеріями, кореляційний аналіз, факторний аналіз, кластерний аналіз.

Отже, при опрацюванні методики дослідження для вирішення поставлених завдань важливо передбачити таку сукупність методів вивчення та подальшого перетворення предмета всередині об'єкта дослідження, які забезпечать формулювання адекватних висновків, що доповнять наукові знання.

Для отримання достовірних результатів необхідно використовувати різноманітні методи дослідження: спостереження, бесіди, анкети, проблемні завдання, вивчення педагогічної документації, продуктів дитячої діяльності тощо. Здобувачу необхідно подбати про достатньо повну й об'єктивну фіксацію педагогічних фактів, особливостей поведінки дітей, методичних прийомів, стилю й тактики роботи вихователя/вчителя, результатів опитування, вирішення контрольних завдань тощо.

Магістерська робота має складатися з кількох *розділів* (не менше двох).

У *першому (концептуальному) розділі* розглядаються основні теоретичні засади порушеної проблеми. Він може складатися з 3–4 підрозділів.

Перший з них має містити аналітичний огляд вітчизняних та (за потреби) зарубіжних публікацій із теми дослідження. Тут студент викладає наукові результати, одержані різними авторами, розкриває здобуті ним наукові факти, що

інтерпретуються в аспекті теми магістерської роботи. Спочатку аналізуються філософські (в разі необхідності) та історико-педагогічні джерела, погляди класиків педагогіки на проблему, що розглядається (в хронологічній послідовності). Потім праці зарубіжних і вітчизняних педагогів, що займалися цією проблемою чи вивчали певні її аспекти. Студенту необхідно висловити своє ставлення до їхніх думок, відповідно обґрунтовуючи свій погляд на проблему дослідження. Для того, щоб аналіз був глибоким, повним і враховував сучасні тенденції в розвитку теорії та практики навчання й виховання, доцільно здійснити огляд періодичної фахової періодики (не менш ніж за останні 5 років) за темою дослідження. Цей підрозділ необхідно закінчити висновками про рівень дослідженості обраної для магістерської роботи теми, визначити, що ще важливо в ній дослідити, в якому напрямі передбачає здійснювати власне дослідження студент.

У другому підрозділі першого розділу обов'язково має бути розкрита психолого-педагогічна основа досліджуваної проблеми. Для цього слід розкрити зміст основних психолого-педагогічних понять, якими оперує студент, щоб уникнути неоднозначності в їх тлумаченні, та обґрунтувати обраний (або власний) варіант, тобто здійснити поняттєвий аналіз. У підрозділі також доцільно розглянути суттєві психолого-теоретичні положення досліджуваної проблеми, з'ясувати психологічний механізм формування того чи того педагогічного явища, особистісної якості чи бажаної риси характеру. Важливо також виявити ступінь дієздатності обраного засобу педагогічного впливу – гри, навчання, праці, мистецтва тощо. За потребою можна обґрунтувати психологічну основу їхньої комплексної дії.

У доборі й аналізі літературних джерел треба враховувати сучасні тенденції розвитку виховання та навчання, зіставляючи їх із історичною спадщиною.

Третім має бути підрозділ, який містить аналіз альтернативних програмних вимог стосовно теми в альтернативних програмах, огляд роботи закладу/закладів освіти, окремих педагогів або аналіз стану питання, що досліджується студентом ширше в практиці виховання й навчання. Висновки з цього підрозділу мають констатувати ті окремі чи типові здобутки практиків, які можуть бути узагальнені та включені до подальших методичних рекомендацій. Важливо також показати прогалини й недоліки, наявні в практиці, пояснити їхні причини. Це має бути підставою для методичних рішень у подальшій методиці дослідження студента.

Зміст підрозділів теоретичної частини має не лише констатувати певні положення історії розвитку наукової думки з дошкільної педагогіки, психології (педагогіки початкової школи), але й висвітлювати позицію студента стосовно питань, що розглядаються. Позиція магістранта має бути логічною, науково обґрунтованою, спиратися на наукові закономірності та факти з практики педагогічної роботи.

Висновки до першого розділу мають відповідати постановці дослідження, вирішенню завдань, бути чіткими, обґрунтованими, обсягом до 2 сторінок тексту.

Другий (іноді третій) розділ магістерської роботи – емпіричний. У ньому детально описуються зміст, форми й методи виховання та навчання, що розроблені й використовувалися в процесі дослідження, тобто розкривається методика наукового пошуку.

Характеризується база проведення дослідної роботи: назва, номер, місце знаходження закладу дошкільної (чи початкової) освіти. Визначається контингент вихованців та/або педагогів експериментальних і контрольних груп, які мають бути рівноцінними.

Необхідно стисло зазначити, які принципово важливі зміни передбачається внести в освітній процес відповідно до завдань дослідження. Доцільно коротко пояснити організацію дослідження.

За час виконання магістерської роботи доречно (за потреби) провести невеликий за обсягом і кількісною вибіркою експеримент, який уможливить перевірку або коригування гіпотези та вирішення поставлених завдань, допоможе вдосконалити методика формульованого етапу експерименту та підготовлені для його проведення практичні розробки. Рекомендується описати технічні засоби та прилади, які застосовуються для об'єктивного фіксування ходу та результатів експерименту, а також способи кількісного вимірювання внесених у педагогічний процес змін та їхніх результатів.

Термін «методика» означає сукупність засобів і умов, пов'язаних у систему логікою процесу досягнення потрібного результату. Методика включає стратегію отримання нового педагогічного знання і в цілому є зумовленою програмою й завданнями дослідження. Розробка методики орієнтована на вивчення педагогічного явища через перевірку й накопичення фактів, їх висвітлення й пояснення.

Проведення (за потреби) педагогічного експерименту має включати: *констатувальний, формульовальний та контрольний* етапи. Експеримент проводиться в природних умовах освітнього процесу.

Констатувальний етап педагогічного експерименту має на меті окреслити наявний стан функціонування предмета

дослідження, тобто виявити й зафіксувати відповідний рівень розвитку чи сформованості тієї особистісної якості, психічних процесів, моральних уявлень, знань, умінь та ін., що будуть формуватися в суб'єкта/суб'єктів дослідження в подальшій експериментальній роботі.

На основі зібраних даних на констатувальному етапі конкретизуються завдання дослідження, визначаються критерії та розробляються показники оцінювання явища, процесу, певної якості особистості, визначається рівень сформованості зазначеної категорії досліджуваних.

Розробляючи критерії сформованості знань, умінь, якостей тощо, необхідно виходити з того, що вони становлять основу для порівняння, зіставлення предметів чи явищ між собою, будучи своєрідним фоном вираженості певної якості. *Критерій* є сукупністю показників, які дозволяють виділити певне явище із числа подібних, характеризують його якомога повно. Показники мають свій ступінь вираженості, що виявляється в сформованості досліджуваної характеристики явища чи об'єкта для того, щоб об'єктивно й повно відобразити рівень сформованості досліджуваного явища чи об'єкта.

Щоби з'ясувати, які ж показники можна виділити для виявлення рівнів сформованості досліджуваного явища у дітей дошкільного віку, передусім необхідно звернутися до програми навчання та виховання в закладі дошкільної освіти.

Плануючи дослідження за темою «Методичні рекомендації до організації роботи з навчання та виховання дошкільнят на екологічній стежині», потрібно врахувати такі критерії:

– критерій *пізнавальний*. Його показники: 1) сформованість знань про рослинний світ – вміння розуміти та встановлювати залежність рослини від інших живих і неживих об'єктів природи та їхній взаємозв'язок; 2) сформованість знань про тваринний світ

– уміння розуміти необхідність оновлення взаємозв'язків і залежності тварини з іншими живими і неживими об'єктами природи; 3) сформованість знань про неживі об'єкти природи, їхні властивості та стани, розуміння ролі неживих об'єктів у цілісній природній системі; 4) розуміння взаємозв'язків і залежності між живими і неживими об'єктами природи, уміння їх установлювати; 5) знання про екологічно доцільну поведінку людини;

– критерій *емоційно-ціннісний*. Його показники: 1) здатність помічати, емоційно сприймати об'єкти навколишнього середовища; 2) здатність оцінювати об'єкти природи та діяльність людини в природному доквіллі; 3) здатність переживати естетичні почуття в процесі сприймання природного доквілля;

– критерій *діяльнісний*. Його показники: 1) вміння вирощувати рослини; 2) вміння доглядати за тваринами; 3) сформованість уявлень про дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

Визначені критерії розкриваються через показники, відповідно до яких виділяються рівні їхньої сформованості: *високий*, *середній* та *низький*. Високий рівень характеризується високим ступенем прояву (не менше 75%) виділених показників. Середньому рівню властивий високий ступінь прояву більше половини показників (40–70%). Низький рівень характеризується мінімальним проявом визначених показників (до 40%).

Для одержання об'єктивних даних у ході *констатувального етапу* експерименту необхідно використати не один, а кілька методів дослідження у їхньому взаємозв'язку. Методи, які застосовуються при цьому, мають допомогти з'ясувати рівень функціонування предмету дослідження відповідно до визначених критеріїв і показників. Наприклад, метод спостереження обрано основним для збору фактів. Його можуть доповнити бесіди, анкетування, аналіз документації тощо. За таких умов проведення констатувального етапу експерименту

дозволяє з'ясувати причини недостатньо ефективного функціонування предмета дослідження. Надалі вони мають бути враховані при проведенні формувального етапу.

Дані констатувального етапу експерименту, проведеного в експериментальній та контрольній групах, узагальнюються у вигляді записів результатів і, як правило, фіксують як протоколи спостережень, занять, різного роду випробувань та репрезентуються у вигляді схем, таблиць, діаграм тощо. Ці дані аналізуються та інтерпретуються.

Студенту необхідно довести, чим запропонована методика відрізняється від методики роботи в контрольній групі. Важливо акцентувати на тих недоліках і ускладненнях, які були в процесі роботи, пояснити, чому вони виникли, а також якими педагогічними заходами були усунені.

Математичний аналіз (в абсолютних цифрах і відсотках) узагальнюється у вигляді таблиць, графіків, схем. Кількісні результати дозволяють виявити індивідуальний рівень розвитку кожної дитини або дорослого, що підлягає обстеженню, та виділити типові риси для кількох учасників експерименту, а також певні тенденції, закономірності на основі вивчення достовірно значимої вибірки фактів. Усе це потребує подальшого якісного аналізу, психолого-педагогічного пояснення. Для цього кількісні показники, отримані різними методами, зіставляють, порівнюють, групують, ранжують, характеризують, дають їм педагогічне пояснення без перебільшень.

На основі констатувального етапу робляться висновки, тобто вихідний матеріал наступної частини дослідження, а саме: визначення змісту та побудови методики формувального етапу експерименту.

Формувальний етап експерименту є ядром педагогічного експерименту. Він організується на основі висновків із

попереднього вивчення стану проблеми й аналізу результатів констатації. У процесі формувального етапу експерименту студент вирішує поставлені завдання. Саме їх розв'язання є метою та наслідком дослідження. На цьому етапі перевіряється цінність розробленої методики, її окремих компонентів – прийомів та методів виховання й навчання. Результати, отримані під час розв'язання завдань, – це матеріал для формулювання проміжних і остаточних висновків.

Описуючи формувальний етап експерименту, необхідно не лише показати систему роботи, а й обґрунтувати передбачувану ефективність використання того чи того елемента впливу на педагогічний процес.

У ході побудови методики та організації формувального етапу експерименту доцільно провести його структурування та виділити в ньому послідовні етапи здійснення роботи.

Підготовчий етап. На цій стадії визначаються методи та прийоми, що використовує студент для залучення дітей до необхідного виду діяльності, в якому здійснюватиметься подальша формувальна робота.

Експериментальний етап, у ході якого буде апробований новий зміст навчального матеріалу або нові методи виховання та навчання (чи їхня комбінація), ефективність використання нестандартних форм організації роботи тощо.

Контрольний етап експерименту має логічно завершити дослідну роботу, розкрити перевагу експериментальної методики роботи над традиційною на основі змін у розвитку обстежуваних.

Підбиваючи підсумки дослідження, необхідно здійснити всебічний кількісний (у вигляді таблиць, діаграм, схем тощо) та якісний аналіз результатів, показати ступінь досягнення поставленої мети, розкрити чинники, що вплинули на позитивні

зрушення. Для цього дані, отримані в ході контрольного етапу експерименту, слід порівняти з даними констатувального, а результати контрольної групи потрібно порівняти з результатами експериментальної та дати пояснення наявним відмінностям до початку дослідження та в його кінці. На основі аналізу отриманих даних можна зробити висновки про ефективність використаних методів та прийомів виховання й навчання в експериментальній групі.

Таблиці, рисунки у роботі подаються безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається з номера розділу та порядкового номера таблиці. Наприклад: Таблиця 3.1. – перша таблиця третього розділу. У випадку перенесення частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер зазначають один раз праворуч над першою частиною таблиці. Для уникнення непорозумінь бажано над іншими частинами таблиці надрукувати «Продовження таблиці» і зазначити її номер. Наприклад: «Продовження таблиці 3.1».

Ілюстрації позначають словом «Рис.» та нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках). Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 3.4. – четвертий рисунок третього розділу. Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Приклади оформлення таблиць і рисунків у магістерській роботі подано в додатку Е.

Посилаючись на ілюстрацію, зазначають «на рис. 1.2», на таблицю – «у табл. 1.3».

Формули та рівняння подають у тексті безпосередньо після посилання на них, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули залишають не менше одного вільного рядка для відокремлення від загального тексту. Перенесення формул можливе лише після знаків рівності (=), плюс (+), мінус (-), множення (x) та ділення (:). Формули, які не розділені текстом, повинні відокремлюватися комами.

Розшифрування (пояснення) значень символів і числових коефіцієнтів подають у тексті безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони родаються у формулі. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки, при цьому значення кожного символу й числового коефіцієнта записують з нового рядка. Якщо символ використовується повторно, його розшифровку подавати не потрібно.

Обов'язково нумерувати формули, на які є посилання в наступному тексті, треба в межах розділу наскрізно (інші нумерувати не рекомендується). При цьому порядку номери формул позначають у круглих дужках біля правого берега сторінки. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули (наприклад, (2.10) – десята формула в другому розділі).

При написанні роботи потрібно давати посилання на літературні джерела, з яких запозичені матеріали. Оформляються посилання в тексті так: [3, с. 64], і це означає, що цитата запозичена з 64 сторінки 3 (третього за списком) джерела з бібліографії. Посилання на кілька видань оформлюється так: [3; 5; 20], тобто наводяться порядкові номери в списку джерел. Запозичення тексту без посилань на першоджерело не дозволяється.

Висновки до магістерської роботи становлять її логічне завершення. Вони подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Необхідна узгодженість висновків із завданнями дослідження. Перш ніж переходити до написання висновків, доцільно ще раз перечитати завдання, що були поставлені на початку роботи, а потім згідно з ними послідовно розкривати досягнуті результати. До кожного завдання дослідження має бути 1–2 висновки, а в разі наявності важливого матеріалу – більше. Орієнтовний обсяг цієї частини дослідження становить 3–5 сторінок.

Завершуючи висновки дослідження, слід чітко й конкретно зазначити, яке воно має значення для науки й практики, які теоретичні положення розвиває, чим їх доповнює, що нового додає до методики роботи.

Якщо в меті та завданнях студент сподівався з'ясувати певне питання, розв'язати проблему, розробити необхідні критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного явища чи об'єкта, вивчити ефективність умов, методики тощо, то у висновках має бути зазначено, що ж нового вдалося встановити, в чому полягає сутність запропонованих умов чи методики, а також у чому саме вбачається їхня результативність.

Встановлені нові положення краще викладати з коротким описом їхнього змісту, а не перераховувати у вигляді анотації. Добре, коли студент заявить про власні здобутки порівняно з уже відомими положеннями з даної проблеми, теорії, методики. До теоретичної новизни у висновках можна віднести підтвердження концептуальних положень, виявлені закономірності освітнього процесу, обґрунтований поняттєвий апарат тощо.

У висновках подається практична новизна, обґрунтовується нова дидактична чи методична система, правило, пропозиція, рекомендація, педагогічний засіб тощо.

Висновки мають містити положення, які студент може винести на захист, а саме: сукупність одержаних теоретичних положень і практичних рекомендацій, розкритих за змістом, які можна використати в науковій і практичній діяльності.

На завершення роботи важливо дати практичні рекомендації щодо застосування результатів дослідження педагогами в умовах закладів освіти.

ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ДОДАТКІВ

Оформлюючи *список використаних джерел*, варто пам'ятати, що до нього потрібно внести:

1. Державні документи й матеріали:

- законодавчі матеріали Верховної Ради;
- укази Президента України;
- постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- тематичні збірники державних документів України.

2. Документи й матеріали МОН України.

3. Джерела: неопубліковані (групується за архівами) та опубліковані (документи, літописи, спогади, листи, щоденники, статистичні відомості).

4. Спеціальна наукова література: вітчизняні видання (книги, статті), в тому числі перекладені; зарубіжні видання (книги, статті іноземними мовами).

5. Використані періодичні видання.

6. Використані бібліографічні довідники.

7. Посилання на матеріали з комп'ютерної мережі Інтернет.

Список використаних джерел у науковій роботі свідчить про обсяг опрацьованих студентом інформаційних ресурсів, про рівень вивчення стану досліджуваної проблеми й навичок роботи з науковою літературою. Для магістерської роботи достатнім вважається список використаних джерел, що нараховує не менше 60 джерел. Якщо в роботі використовуються цитати, цифрові дані, згадуються твори або запозичуються думки з праць інших авторів, близьких до оригіналу, то слід обов'язково робити бібліографічні посилання на джерела за усталеними вимогами.

Усі описи виконуються в алфавітній послідовності або за першим згадуванням у тексті, за прізвищами авторів або назвами джерел. Кожний опис має свій порядковий номер. Література оформлюється відповідно до вимог державного стандарту, чинного на момент написання магістерської роботи (див. спеціально додаток Є)¹. Наприклад:

1. Веретенникова С. О. Ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Київ, 1980. 357 с.

2. Ковальчук Г. В. Зоологія з основами екології: навч. посіб. для студ. ВНЗ. 2-е вид., виправл. і доопрац. Суми, 2007. 450 с.

3. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения. Москва, 1981. 186 с.

4. Марковская М. М. Уголок природы в детском саду. Москва, 1989. 144 с.

5. Методика ознайомлення дітей с природой в детском саду / под ред. П. Г. Саморуковой. Москва, 1992. 240 с.

6. Околітенко Н. Основи системної біології: навч. посіб. Київ, 2005. 267 с.

7. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і доп. Харків, 2013. 440 с.

8. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ, 1993. 344 с.

9. Яришева Н. Ф. Основи природознавства. Природа України. Київ, 1995. 335 с.

Додатки. Магістерська робота може містити додатки, що розміщуються після списку використаних джерел і не враховуються до загальної кількості сторінок основної частини

¹ Під час оформлення списку використаних джерел назву видавництва можна не зазначати.

роботи. Нумеруються додатки за допомогою великих букв кириличного алфавіту, наприклад, «Додаток А», «Додаток Б». Винятком становлять літери: Г, Г, Є, І, І, Й, О, Ч, Ї. Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки.

Додатки дозволяють проілюструвати хід дослідження. До них можуть уходити: таблиці, схеми, плани-конспекти занять, розробки виховних заходів, тексти фольклорних та літературних творів, зразки продуктів діяльності дітей, творчі роботи, ксерокопії архівних документів, фото, відеоматеріали тощо.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) та крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

ЛІТЕРАТУРНЕ ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Сучасне магістерське дослідження має бути написане державною мовою, чітко та зрозуміло викладене, не мати стилістичних та орфографічних помилок. Необхідно правильно вживати педагогічні та психологічні поняття й терміни. Для дотримання точності їх важливо звіряти з підручниками та словниками.

Текстова частина магістерської роботи повинна бути надрукована на стандартних аркушах білого односортного паперу (формат А4). Оптимальний обсяг магістерської роботи (без урахування списку використаних джерел та додатків) – 70–90 сторінок тексту, набраного па комп'ютері 14-м розміром шрифту Times New Roman із міжрядковим інтервалом 1,5 (29–30 рядків на сторінку). Текстові поля (береги): зліва – 30 мм, праворуч – 15 мм, згори та знизу – по 20 мм. Таблиці, малюнки, схеми, графіки, креслення, фотографії та інші ілюстративні матеріали як у тексті роботи, так і в додатках повинні подаватися на білих аркушах формату А4 (210 x 297 мм) або наклеюватися на них.

Усі сторінки роботи нумеруються від титульної до останньої без пропусків, повторів або буквених додатків. Нумерація сторінок проставляється в верхньому правому куті аркуша. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому цифра 1 не ставиться, другою вважається сторінка, що містить «Зміст», на ній цифра 2 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 3 і далі згідно з порядком.

Зміст роботи містить вказівки на сторінки, з яких починається виклад кожного з пунктів плану.

У тексті роботи такі частини, як вступ, розділи, висновки, література, додатки, починаються з нової сторінки.

У кінці роботи висновки як узагальнення попередньо викладеного повинні ґрунтовно резюмувати проведене дослідження відповідно до поставлених завдань і за обсягом не перевищувати 3–5 сторінок тексту. Практичні рекомендації можуть бути вміщені після висновків.

При виконанні магістерської роботи між словами потрібно ставити рівно один пропуск. Рівномірний розподіл слів у рядку текстовим процесором виконується автоматично. У текстовому документі всі абзацні відступи повинні бути однаковими, незалежно від кегля й набору окремих частин тексту. Абзацний відступ установлювати за допомогою пробілів нераціонально, бо для цього використовуються можливості текстового процесора (наприклад, можна використовувати бігунки на горизонтальній смузі прокрутки або табулятор).

Знак «нерозривний пропуск» (комбінація клавіш «Ctrl+Shift+Пробіл») перешкоджає символам, між якими він поставлений, розташовуватися на різних рядках і зберігається фіксованим при будь-якому вирівнюванні абзацу. Це потрібно для збереження цілісності ініціалів і прізвищ тощо.

Необхідно розрізняти знаки «тире» (–) та «дефіс» (-). Знак *тире*, або довге тире, може бути набраним за допомогою одночасного натиснення комбінації клавіш Ctrl+мінус на цифровому полі (можна призначити інше сполучення клавіш) і має бути виділеним пробілами з обох сторін.

Текст із нової сторінки вставляється тільки з допомогою комбінації клавіш Ctrl+Enter або функцією Вставка – Розрив сторінки.

Зміст роботи доцільно створювати за допомогою автозмісту. Для цього спочатку заголовки виділяють стилем «Заголовок». Потім виконують такі дії: Вставка – Посилання – Зміст і показники – Зміст.

З метою уникнення плутанини зі списком використаної літератури доцільно використовувати: Вставка – Посилання – Перехресне посилання.

ГРАФІК РОБОТИ НАД МАГІСТЕРСЬКИМ ДОСЛІДЖЕННЯМ

Зважаючи на те, що магістерське дослідження є досить об'ємним і потребує значних часових витрат для його виконання, студенти разом із науковими керівниками розробляють графік роботи над ним. Орієнтовна форма такого графіка подана в таблиці нижче.

Орієнтовний графік роботи над магістерським дослідженням

№	Зміст роботи	Термін виконання
1.	Вибір теми наукового дослідження, вивчення літератури, затвердження теми та керівника	До 15 вересня I року навчання
2.	Отримання консультації в керівника, аналіз літератури, розробка плану роботи, визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження, критеріїв оцінювання.	До 1 жовтня I року навчання
3.	Робота над теоретичною частиною дослідження, аналіз літературних джерел. Розробка й апробація методики дослідно-експериментальної роботи	Листопад – грудень I року навчання
4.	Подання теоретичної частини дослідження та (за потребою) методики експериментальної роботи для першого ознайомлення науковим керівником	До 1 січня I року навчання
5.	Усунення недоліків, врахування рекомендацій наукового керівника, подання теоретичної частини наукового дослідження на друге читання	За домовленістю з науковим керівником протягом I року навчання
6.	(За потреби) Проведення експериментальної роботи. Поетапний	Вересень – травень I року навчання

Графік роботи над магістерським дослідженням

	аналіз та обговорення її результатів	
7.	Подання першого варіанту дослідно-експериментальної частини наукового дослідження на перевірку науковому керівнику	Вересень II року навчання
8.	Врахування рекомендацій наукового керівника, доповнення роботи додатковими дослідженнями, що проводилися під час педагогічної практики	До 1 листопада II року навчання
9.	Попередній захист роботи на кафедрі	За 1 місяць до початку атестації
10.	Доопрацювання магістерської роботи з урахуванням рекомендацій наукового керівника та викладачів кафедри. Остаточне оформлення роботи, подання її рецензентам	Випускова кафедра встановлює час роботи над зауваженнями та термін подання кваліфікаційної роботи повторно
11.	Подання роботи та супровідних документів до деканату	Не пізніше ніж за 15 днів до початку роботи Екзаменаційної комісії

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

«ВІДМІННО»:

– робота має дослідницький характер, складається з грамотно викладеного теоретичного і практичного матеріалу дослідження, має обґрунтовані, (за потреби) експериментально перевірені результати, що характеризуються логічним, послідовним викладом матеріалу з відповідними висновками та пропозиціями;

– має позитивні відгуки наукового керівника та рецензентів;

– під час захисту роботи студент показав глибоке знання питань теми, вільно володів матеріалами дослідження, вносив обґрунтовані пропозиції щодо поліпшення ефективності якості педагогічного процесу, а під час доповіді використовував засоби наочності, логічно й вичерпно відповідав на поставлені запитання.

«ДОБРЕ»:

– робота має дослідницький характер, складається з грамотно викладених теоретичної та практичної частин, має обґрунтовані, (за потреби) експериментально перевірені результати, що характеризується послідовним викладом матеріалу з відповідними висновками, однак містить окремі не обґрунтовані пропозиції, несуттєві помилки в оформленні;

– має позитивні відгуки наукового керівника та рецензентів;

– під час захисту студент показав знання проблеми, добру обізнаність у матеріалах дослідження, вносив пропозиції щодо вдосконалення педагогічного процесу, під час доповіді використовував наочність, без особливих труднощів відповідав на поставлені запитання.

«ЗАДОВІЛЬНО»:

– робота має дослідницький характер. Теоретична частина спирається на практичний матеріал, але відзначається поверховим аналізом та недостатньо перевіреними результатами,

в ній простежується непослідовність викладу матеріалу, представлені недостатньо обґрунтовані пропозиції, є суттєві зауваження щодо її оформлення;

– у відгуках керівника та рецензентів зроблені суттєві зауваження щодо змісту роботи чи методики дослідження, аналізу результатів;

– під час захисту студент виявляв невпевненість, не давав повних, аргументованих відповідей на поставлені запитання.

«НЕЗАДОВІЛЬНО»:

– робота не містить евристичних елементів, у ній відсутній аналіз практичного стану заявленої проблеми, не відповідає вимогам, викладеним у методичних рекомендаціях кафедри;

– відсутні висновки чи вони мають декларативний характер;

– у відгуках керівника та рецензентів висловлені критичні зауваження;

– на захисті студент мав значні труднощі у відповідях на поставлені запитання з теми, не знав теорії досліджуваної проблеми, під час відповідей припускався істотних помилок, до захисту не підготував засобів наочності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення: 01.01.2018, підстава 2233-19. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12. 02. 2018).

2. Основні вимоги до дисертацій: Наказ МОН від 12. 01. 2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17> (дата звернення: 12. 02. 2018).

3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Національний стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ, 2016. 17 с. (Інформація та документація). – 3 внесеними поправками.

ДОДАТКИ

Додаток А

**ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, МАТЕРІАЛІВ
ПРАКТИКИ (ВИХІДНІ ДАНІ)**

Зразок оформлення завдань для виконання магістерської роботи

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра _____

Зміст магістерської роботи (перелік питань, що підлягають розробці)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(посада, вчене звання)

Приблизний перелік графічного матеріалу (таблиці, графіки,
діаграми, слайди тощо)

(підпис) (ініціали, прізвище)

« » _____ 20 р.

ЗАВДАННЯ для виконання магістерської роботи

Магістранту _____
(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність)

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(вчений ступінь, вчене звання, посада)

Тема _____

Консультанти з роботи (із визначенням консультантів з окремого питання теми)

Науковий керівник

(підпис)

Завдання отримав

« » 20

Термін подання магістрантом виконаної роботи « » 20 р.

(підпис магістранта)

Додаток Б

Зразок оформлення плану-графіка виконання магістерської роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(посада, вчене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)

« _____ » _____ 20 р.

ПЛАН-ГРАФІК
виконання магістерської роботи

Тема: _____

Магістрант _____

№ з/н	Розділи, підрозділи та їх зміст	Термін виконання	Відмітка наукового керівника про виконання

Підпис магістранта _____

Зразок оформлення першої сторінки

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Факультет педагогіки та психології
Кафедра методик дошкільної та початкової освіти

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

(ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему: РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Виконала: студентка II курсу, групи _____
спеціальності: 013 Початкова освіта
освітньо-професійна програма
Початкова освіта та Дошкільна освіта
форма навчання денна

_____ керівник _____

_____ рецензент _____

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело _____

підпис

(ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Кропивницький – 2021

Зразок оформлення другої сторінки магістерської роботи

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кафедра методик дошкільної та початкової освіти

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____ / _____ /

« _____ » _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

**РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Кваліфікаційна робота

(ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ)

студентки групи _____

факультету педагогіки та психології

спеціальність 013 Початкова освіта

освітньо-професійна програма

Початкова освіта та Дошкільна освіта

форма навчання денна/заочна

науковий керівник:

(ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ)

доктор/кандидат педагогічних наук,

професор/доцент кафедри методик

дошкільної та початкової освіти

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою « _____ » балів

за шкалою ЄКТС _____,

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____ / _____ /

« _____ » _____ 2021 р.

Кропивницький – 2021

*Зразок оформлення відгуку наукового керівника
на магістерську роботу*

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу

Магістрант

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність)

Тема

ВИСНОВКИ

(визначається рівень підготовленості студента, дається оцінка магістерській роботі, висловлюється думка про можливість допуску до захисту)

Науковий керівник:

(вчений ступінь, учене звання, прізвище, ініціали) (підпис)

« » _____ 20__ р.

Відгук керівника складається у вільній формі з обов'язковим висвітленням таких основних питань:

- відповідність змісту магістерської роботи темі (завданню) роботи;
- ступінь розкриття теми (глибоко/поверхово розкрита);
- особистий внесок автора роботи в розробку теми. Ступінь його самостійності, ініціативності, вміння проводити дослідження, узагальнювати дані практики, наукової літератури та робити правильні висновки;
- використання в роботі сучасних методів дослідження, аналітичних прийомів, засобів сучасної обчислювальної техніки;
- питання, які особливо виокремлюють магістерську роботу;
- недоліки роботи;
- рекомендації, побажання;
- можливість практичного використання роботи або її окремих частин у педагогічній практиці;
- інші питання.

Зразок оформлення рецензії на магістерську роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу

Магістранта

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність)

Тема

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

Рецензія повинна вміщувати:

- висновок про відповідність роботи завданню на її виконання;
- оцінку якості виконання кожного розділу роботи;
- оцінку ступеня розробки нових питань, оригінальності рішень (пропозицій), теоретичної та практичної важливості роботи.

У рецензії необхідно відзначити позитивні напрацювання та недоліки роботи. Рецензія пишеться довільно з обов'язковим висвітленням таких питань:

- актуальність і новизна теми;
- ступінь вирішення поставлених студентом завдань;
- обсяг, логічна стрункність і грамотність викладання питань теми;
- ступінь науковості (методи дослідження, постановка проблем, аналіз наукових думок, обґрунтованість і аргументованість висновків і пропозицій, їхня важливість тощо);
- рівень самостійності роботи автора в розкритті питань теми;
- обсяг, достатність і достовірність практичних матеріалів, уміння аналізувати та узагальнювати практику;
- повнота використання нормативних актів і літературних джерел;
- помилки, неточності, суперечні положення, зауваження з окремих питань і в цілому по роботі (із зазначенням сторінок);
- правильність оформлення роботи;
- інші питання на розсуд рецензента;
- висновок про відповідність роботи вимогам до магістерського дослідження, пропозиції щодо оцінки за чотирьохбальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Рецензент:

(вчений ступінь, учене звання, прізвище, ініціали) (підпис)

« » _____ 200 р.

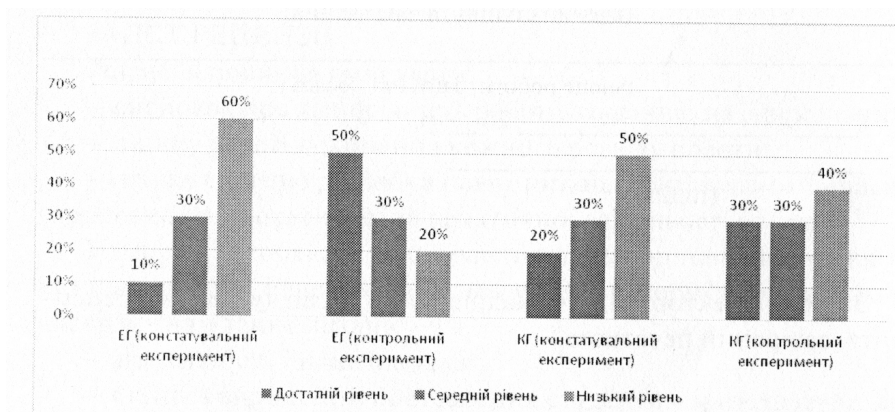
Зразок оформлення таблиць і рисунків у магістерській роботі

Рис. 2.1. Співвідношення рівнів сформованості екологічних знань у дітей 5-го року життя в ЕГ та КГ на констатувальному і контрольному етапах експерименту у %.

Додаток Є

**Зразки оформлення списку використаних джерел згідно з
ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання»**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
До трьох авторів	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості: довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири і більше авторів	Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека: зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть: у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
За редакцією	Сталий розвиток сільських територій: монографія / за ред. Т. Зінчук, Ю. Раманаускаса. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 421 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основи маркетинга: учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча</i>

		<i>безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Статті періодичних видань	3	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34.
Електронні ресурси		
Книги		Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика: підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: http://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи		Про стандартизацію: Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).
Періодичні видання		Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna_ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017)

Зміст

Вступ	3
Вимоги до магістерської програми	7
Організація навчання в магістратурі.....	9
Підсумкова державна атестація.....	11
Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи магістра	15
Положення про магістерську роботу.....	17
Вимоги до виконання магістерської роботи.....	18
Визначення тематики і призначення наукових керівників магістерських робіт	19
Організація виконання магістерської роботи	20
Захист магістерських робіт	23
Зберігання та використання магістерських робіт	26
Процедура підготовки магістерської роботи. Основні вимоги до магістерської роботи.....	27
Зміст та структура магістерської роботи	28
Оформлення списку використаних джерел та додатків.....	51
Літературне оформлення магістерської роботи	54
Графік роботи над магістерським дослідженням	57
Критерії оцінювання магістерських робіт	59
Список використаних джерел.....	61
Додатки.....	62

Навчально-методичний посібник
Ю. М. Демченко, І. В. Жигора, Л. Г. Кіндей, А. М. Мартін,
О. О. Нікітіна, С. О. Федотова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання магістерських робіт

(для студентів магістратури спеціальностей
012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта)

В авторській редакції

для студентів магістратури спеціальностей
012 «Дошкільна освіта»,
013 «Початкова освіта»
